

## Seitse ettepanekut omavalitsuse avatumaks ja kaasavamaks muutmiseks

Lähenevad kohalikud valimised toovad suure muudatuse paljude omavalitsuste juhtidele ja elanikele. Senised suhtluskanalid ja koostöömudelid ei pruugi enam suuremas omavalitsuses töötada. Just praegu on aeg mõlemal poolel – nii neil, kes volikogudesse kandideerivad kui ka neil, kes aktiivsete kodanikena soovivad rohkem kohalikus elus osaleda – kokku leppida, kuidas kohalikku elu uutes tingimustes paremini korraldada.

E-riigi Akadeemia sõnastas ettepanekud tegevusteks, mis suurendavad nii omavalitsuse kui ka kogukondade valmisolekut ja suutlikkust korraldada kohalikku elu senisest paremini. Ettepanekuid on seitse.

### 1. Ettepanek: tee info kättesaadavaks

Pööra tähelepanu oma veebilehele ja sotsiaalmeedia kanalile, sest elanikud otsivad infot omavalitsuse kohta enamasti sealt. Veebilehte pole mõtet alustada nullist. Võta aluseks Eestis juba kasutusel olev kohalike omavalituste teenusportaal (KOVTP), mida saab kohandada arvestades konkreetse omavalitsuse vajadusi ja eripärasid. Volikogu tööd aitab tõhusamalt ja läbipaistvamalt korraldada volikogu infosüsteem (VOLIS). Neid lahendusi kasutavad juba mitmed omavalitsused.

Vaata lähemalt: <http://elva.kovtp.ee/>, <https://www.volis.ee/gvolis/?kid=12520>

### 2. Ettepanek: räägi elanikega enne otsustamist

Räägi elanikega enne otsustamist. Tagasisidet ja arvamusi on hea küsida volikogu infosüsteemi (VOLIS) vahendusel või näiteks Facebookis. Kui küsid arvamust, siis tuleb sellega ka arvestada. Kui see pole võimalik, siis selgita miks. Muidu tegeled kaasamise mängimisega.

Avalik ruum meie ümber läheb kõigile korda – seetõttu on eriti vajalik arvestada inimeste arvamusega oluliste ümberehitusprojektide või uute investeeringute korral.

Kaasav eelarve on hea näide, kuidas kogukonna arvamust küsides saab omavalitsus rajada uusi ehitisi või remontida vanu. Sel moel otsustatakse asju Tartus, Viljandis, Kuressaares, Elvas, Tõrvas, Pärnus ja mujal. Elanikke kaasates on rajatud uusi mängu- ja tenniseväljakuid, tehtud korda räämas parke ja antud vunki vanale tehaseaastikule.

### 3. Ettepanek: toeta kodanike algatusi

Elanikke saab ärgitada ühiselt tegutsema, andes neile suurema vabaduse ja sellega ka suurema vastutuse otsustada, mida on kogukonnale vaja. Näiteks võiks eelarvest toetada iga nutikat ideed, mille teostamine tihendab kogukondlikku koostööd ja millele on kogutud teatud hulk allkirju. Ja kui aktiivsed inimesed on õhinal tegutsemas, tunnusta nende tegevust. Sageli on õigel ajal ja õiges kohas öeldud hea sõna rohkem väärt kui rahaline tasu.

#### 4. Ettepanek: kaasa elanikke teenuste pakkumisele

Kõigepealt on vaja selgeks saada, milliseid teenuseid kogukond vajab ja milline on elanike võimekus neid teenuseid pakkuda. Ilmselt pole traditsiooniline lastehoiuteenus ainus, mida kogukond vajab ja ettevõtlik elanik suudab osutada. Selgita inimeste vajadused välja, küsides neid elanikelt endilt.

#### 5. Ettepanek: kaasa noori otsuste tegemisse

Tihenda koostööd koolide ja õpetajatega, et siduda kodanikuõpetus konkreetsete kohapealsete teemadega, millele õpilased saavad lahendusi pakkuda. Kui koolitöodes tegeletakse piirkonna probleemidele lahenduste otsimisega, siis selguvad sotsiaalse ja ühiskondliku närviga noored talendid, kellel on väärt ideid kodukoha arenguks.

Ärgita aktiivseid noori looma noortevolikogu, et noored saaksid kaasa rääkida kodukoha arengutes ja neid oleks ka rohkem kuulda.

Tunnusta edukaid õpilasi stipendiumidega ning hoia sidet omavalitsusest mujale õppima läinud noortega, pakkudes praktikakohti ja uurimistööde teemasid ning toeta elamispiinaga, kui noor soovib naasta koduomavalitsusse.

#### 6. Ettepanek: väldi korruptsiooni

Parimad töötajad ja koostööpartnerid saadakse ausa ja läbipaistvate reeglitega konkursi teel, mitte häguste kokkulepetega. Kõik ei pea ainult olema juriidiliselt korrektne, vaid ka tunduma inimestele aus ja õiglane. Selleks tööta välja korruptsioonivastase seaduse rakendamise kord, kus määra kindlaks pädevused, vastutused ja ülesanded nii volikogu kui omavalitsuse tasandil. Ja rakendada sisuliselt tööle revisjonikomisjon.

#### 7. Ettepanek: paranda elanike digioskusi ja -teadmisi

Omavalitsuse info, head kavatsused ja uued otsused ei jõua inimesteni vahel ka seetõttu, et teata ega osata infot omavalitsuse veebist või Facebookist leida või ka nende kanalite kaudu tagasisidet anda. Siin aitaks, kui omavalitsus korraldaks koolide abiga digikoolitusi, et tutvustada oma infokanaleid internetis ning õpetada inimesi neid kasutama. Mõõda külgi ei jookse maha ka netiturvalisuse nõuanded. Ärme jäta koolide IT-klasse õhtuti tühjalt seisma ja kasutame rohkem tublisid arvutiõpetajaid mentoritena.

Soovitused valmisid projekti „*Avatud valitsemine ühinevates omavalitsustes*“ raames. Soovituste aluseks on Elva ja Lääneranna ühinemispiirkondade omavalitsusjuhtide ja kogukonnaga ette valmistatud ettepanekud avatud valitsemiseks nende valdade uutele volikogudele ja vallavalitsustele. Rohkem info projekti kohta ja täismahus ettepanekud leiate E-riigi Akadeemia veebilehelt: <http://ega.ee/et/project/avatud-valitsemine-uhinevates-omavalitsustes/> Projekti „Avatud valitsemine ühinevates omavalitsustes“ rahastab Euroopa Liidu Sotsiaalfond.